

Biblioteka Wojskowa

Norbert Számvéber

Bitwa na Puszcze WĘGRY • PAŹDZIERNIK 1944

INSTYTUT
WYDAWNICZY
ERICA

TETRAGON

Tytuł oryginału:
Az alföldi páncélosata. Harcok a Tiszántúlon, 1944. október

Tłumaczenie:
Marcin Sowa

Redakcja:
Łukasz Przybyło, Tadeusz Zawadzki

Współpraca redakcyjna i korekta:
Zofia Kozik

Indeks:
Tadeusz Zawadzki

Projekt graficzny okładki:
Teresa Oleszczuk

Projekt graficzny książki:
Teresa Oleszczuk

Mapy:
Tadeusz Zawadzki

DTP:
Piotr Hibner, Tadeusz Zawadzki

Copyright @ 2007 by Norbert Számvéber
Copyright for the Polish translation © 2013 by Tetragon Sp. z o.o.
Copyright © 2013 for Polish edition by Instytut Wydawniczy Erica

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Fotografia na I str. okładki: Odwrót na Węgrzech, listopad 1944 r.
(Bundesarchiv Bild 183-J28138/Beissel)

Wydawnictwo Tetragon Sp. z o.o.
kontakt@tetragon.com.pl
www.tetragon.com.pl

Instytut Wydawniczy ERICA
e-mail: wydawnictwoerica@wp.pl
www.wydawnictwoerica.pl

Sklep internetowy
www.tetraerica.pl

Druk i oprawa:
Totem

ISBN 978-83-63374-18-1 (Tetragon)
ISBN 978-83-64185-17-5 (Erica)

Spis treści

Przedmowa	9
Rozdział 1. Oddziały sowieckie wychodzą na Wielką Nizinę Węgierską	13
1.1. Nowe możliwości operacyjne na południowym zachodzie	14
1.2. Węgierskie natarcie na Arad i Lipową.	27
Rozdział 2. Prolog bitwy na puszcze – bój o pozycje wyjściowe	51
2.1. Walki lewego skrzydła 3. armii węgierskiej w okolicach Aradu i Makó.	52
2.2. Walki w okolicach Wielkiego Waradynu.	87
2.3. Sowiecki plan „debreczyńskiej operacji zaczepnej”	108
2.4. Charakterystyka sił niemieckich i sowieckich	142
2.5. W przeddzień sowieckiej ofensywy	165

Rozdział 3. Faza waradyńska bitwy na puszczie	173
3.1. Przełamanie frontu	174
3.2. Walki o Wielki Waradyn (9–12 października 1944)	225

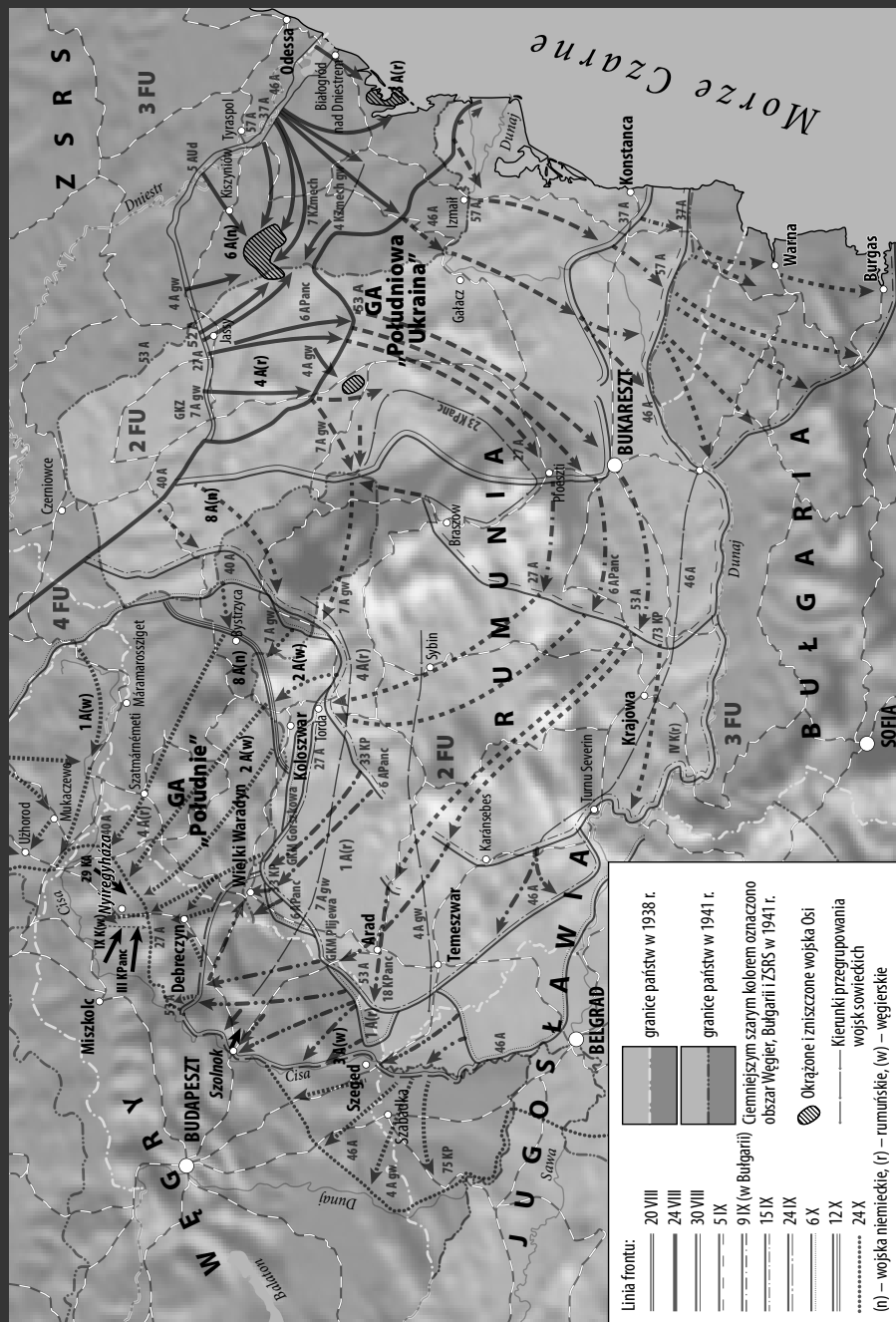
Rozdział 4. Faza debreczyńska bitwy na puszczie	297
4.1. Starcie pod Berettyóújfalu i Derecske (13–17 października)	298
4.2. Walki o zdobycie Debreczyna (18–19 października)	357

Rozdział 5. Walki w Nyírség	381
------------------------------------	-----

Zakończenie. Zwycięstwo czy klęska?	459
--	-----

Załączniki	475
Załącznik nr 1. Ordre de bataille 2. Frontu Ukraińskiego wg stanu na 5 X 1944 r.	475
Załącznik nr 2. Ordre de bataille GA „Południe” wg stanu na 5 X 1944 r.	477
Załącznik nr 3. Stan wozów bojowych GA „Południe” na koniec września – początek października 1944 r.	478
Załącznik nr 4. Stany bojowe pojazdów pancernych podczas bitwy na Nizinie Węgierskiej	480
Załącznik nr 5. Straty niemieckiej 4. floty powietrznej w październiku 1944 r.	482
Załącznik nr 6. Niemieckie i węgierskie siły powietrzne przed i po bitwie na nizinie (30 IX–31 X 1944)	484

Załącznik nr 7. Niemieckie oddziały przeciwlotnicze podporządkowane GA „Południe” 1 X 1944 r.	487
Załącznik nr 8. Stan pojazdów pancernych związków operacyjnych 2. Frontu Ukraińskiego na 3 X 1944 r., godz. 6.00 (czołgi sprawne).	488
Załącznik nr 9. Stany bojowe pojazdów pancernych związków operacyjnych 2. Frontu Ukraińskiego w czasie bitwy pancernej na Nizinie Węgierskiej . .	490
Załącznik nr 10. Porównanie skuteczności względem czołgu przeciwnika w przypadku walki czołowej dla niemieckich i sowieckich typów czołgów podczas bitew na puszcze.	491
Bibliografia.	492
Skorowidz nazw geograficznych	499
Skorowidz nazwisk.	516

Mapa 1. Ogólny przebieg działań w Rumunii i na Węgrzech od sierpnia do października 1944 r.

Przedmowa

Upłynęło bez mała pięć lat od wydania mojej monografii traktującej o walkach na nizinie węgierskiej w październiku 1944 roku pt. *Páncélosok a Tiszántúlon*. Tom, który Szanowny Czytelniku trzymasz teraz w ręku jest poszerzonym, częściowo opracowanym na nowo wydaniem owej pracy. Powodem, który zachęcił mnie do ponownego opracowania tematu, była dostępność nowego materiału źródłowego. Przy jego pomocy istniała możliwość przedstawienia niektórych epizodów, wcześniej już opisanych, w nowym świetle. Mam nadzieję, że z powodzeniem.

Dzisiaj, po ukazaniu się licznych węgierskich i zagranicznych publikacji, nie wymaga już szczególnego uzasadniania fakt, iż bitwy na Węgrzech w latach 1944–1945 były nierozdzielalnym elementem walk na froncie sowiecko-niemieckim, decydujących o ostatecznym przebiegu drugiej wojny światowej.

Spśród tych wydarzeń w sposób szczególny zasługują na uwagę walki prowadzone w październiku 1944 roku w Kraju Zacisańskim¹, w okresie sowieckim nazywane „Debreczyńską operacją zaczepną”. Podczas tej operacji obie walczące strony, w celu uzyskania powodzenia, używały głównie jednostek pancernych. Bitwa pancerna na Nizinie Węgierskiej, nazwana nieprawidłowo „debreczyńską”, składała się z szeregu niezwykle złożonych i miejscami trudnych do śledzenia serii manewrów. Ale właśnie owe zwroty sytuacji, będące często zaskoczeniem dla samych uczestników walk, powodują, że była to bitwa jedyna w swoim rodzaju.

Wydarzenia polityczne i wojskowe z 15 i 16 października, do których doszło w Budapeszcie², w niniejszej pracy zostały poruszone w stopniu minimalnym, tam gdzie było to konieczne.

Przy pisaniu tej jak i poprzedniej pracy nie mogłem się obejść bez pomocy. Za nieocenione wsparcie ponownie dziękuję dr. Manfredowi Kehringowi – dyrektorowi, dziś już emerytowanemu, Bundesarchiv-Militärarchiv z Freiburga. Wyrażam serdeczne podziękowania dla Károlya Figuscha, Pétera Illésfalviego, Zoltána Jánkfalviego, Wilhelma Jürgena, Nándora Szabó i Józsefa Vincse. Niestety wspaniały historyk i nieubłagane precyzyjny lektor József Borus odszedł, nie doczekawszy się niniejszej pracy.

W trakcie ponownego opracowywania materiału nie mogłem się obyć szczególnie bez pomocy László Némediego. Skrupulatnym, ale i elastycznym recenzentem był ppłk dr István Ravasz. Osobne podziękowania składał także gen. w stanie spoczynku Józsefowi Holló, dyrektorowi Instytutu i Muzeum Wojska MON, który dopomógł w pisaniu tej pracy, wydając osobną zgodę na prace badawcze.

¹ Kraj Zacisański – tereny na wschód od linii Cisy (przy. tłum.).

² Mowa o nieudanej próbie zawieszenia broni dokonanej przez regenta Horthyego (przyp. tłum.).

Dziękuję bardzo za nadzwyczaj przydatną i bezinteresowną pomoc Csabie Becze, ppłk. dr. Attili Bonhardtowi, Andrásowi Palásthyemu, dr. Antalowi Somonowi, ppłk. dr. Jánosowi Subie oraz Zoltánowi Weimperowi. Mapy w niniejszym tomie są autorstwa Balázsa Mihálya, za co mu także serdecznie dziękuję³.

Osobne podziękowania składam Tiborowi Tölgyesiemu, Wydawnictwu Paktum oraz Sándorowi Dánfiemu za przyjęcie tematu książki.

Dziękuję mojej kochanej żonie i rodzinie za ich niezmierzoną cierpliwość, dzięki której mogę się zajmować tym, co kocham – historią wojen.

Budapeszt, 6 października 2007

Autor

³ Uwaga dotyczy wydania węgierskiego. W wydaniu polskim mapy zostały opracowane na nowo (przyp. red.).

Sowieckie czołgi przejeżdżają przez Botoszany, sierpień 1944 r.
(AN)

ROZDZIAŁ 1

Oddziały sowieckie wychodzą na Wielką Nizinę Węgierską

B adając historię II wojny światowej, na podstawie samych tylko suchych faktów można stwierdzić, iż główne jej wydarzenia rozegrały się pomiędzy Trzecią Rzeszą a Związkiem Sowieckim w latach 1941–45 na froncie wschodnim, w ramach „wojny o wygląd świata”. Po bitwie na łuku kurskim w lipcu–sierpniu 1943 roku, po klęsce w Afryce Północnej i lądowaniu Anglosasów na Sycylii, Wehrmacht utracił inicjatywę strategiczną także na froncie wschodnim i został zmuszony do obrony. Siły zbrojne Trzeciej Rzeszy jednakże nie uległy załamaniu i wciąż skutecznie utrudniały posuwanie się naprzód armii sowieckiej, zadając jej przy tym ciężkie straty.

1.1. Nowe możliwości operacyjne na południowym zachodzie

Sowieci pod koniec 1943 i na początku 1944 roku kontynuowali następujące po sobie ofensywy w kierunku zachodnim, głównie na skrzydłach frontu wschodniego. Na południu siły 1., 2., 3. i 4. Frontu Ukraińskiego rozpoczęły 24 grudnia operację dniewrowsko-karpacką. Do połowy kwietnia 1944 roku, w ciągu 116 dni trwania ofensywy, pokonały 250–450 kilometrów. Wyzwoliły tak zwaną prawobrzeżną Ukrainę, a następnie wdarły się do Rumunii, przeprawiły przez Dniestr i zdobyły przyczółki na Prucie i Serecie.

Jednakże skuteczność ofensyw Armii Czerwonej w trzecim roku wojny niemiecko-sowieckiej była dość niska. Podczas wspomnianej operacji posuwano się średnio 2–4 kilometry dziennie. Ale prawdą jest też, że prawie 60% niemieckich dywizji pancernych i grenadierów pancernych walczących na froncie wschodnim znajdowało się właśnie w rejonie działania frontów ukraińskich. Ofensywę wymienione cztery fronty rozpoczęły, dysponując 2 406 100 żołnierzy i oficerów. Straty poniesione do 17 kwietnia – według danych sowieckich – to 1 109 528 żołnierzy. Siły niemiecko-rumuńskie zniszczyły także 4666 sowieckich czołgów¹.

Sowieckie Fronty Leningradzki, Wołchowski i część sił 2. Frontu Bałtyckiego 14 stycznia 1944 roku rozpoczęły ofensywę przeciw GA „Północ”. Podczas operacji zakończonej na początku marca Sowieci pokonali prawie 280 kilometrów, odblokowali Leningrad, który Niemcy szturmowali przez blisko 700 dni.

Zakrojona na największą skalę operacja sowiecka roku 1944, skierowana przeciwko GA „Środek”, rozpoczęła się 23 czerwca. Operacja opatrzona kryptonimem „Bagration” obejmowała 1., 2., 3. Fronty Białoruskie i 1. Front Bałtycki. Niemcy dysponowali na tym odcinku frontu 1,2 miliona żołnierzy, 900 czołgami i działami pancernymi, 9500 dzia-

¹ G.F. Kriwoszejew (red.), *Soviet Casualties and Combat Losses in the Twentieth Century*, London-Pennsylvania 1977, s. 141 i s. 262, dalej: Kriwoszejew.

Bibliografia

▣ Źródła niepublikowane

HM HIM Archiwum Historyczno-Wojskowe (Hadtörténelmi Levéltár), Budapeszt:

Kriegstagebuch der Heeresgruppe Südukraine (od 24 września 1944 Heeresgruppe Süd), mikrofilmy.

Kriegstagebuch Ia Armeeoberkommando 6 (mikrofilmy).

Kriegstagebuch Armeeoberkommando 8 (Dziennik bojowy kwatermistrzostwa niemieckiej 8. Armii, mikrofilmy).

Dokumenty Szefa Sztabu Królewskiej Armii Węgierskiej.

Dokumenty Ministerstwa Obrony Narodowej.

Dokumenty 25. DP Królewskiej Armii Węgierskiej.

„Dziennik pola walki” 2/I dywizjonu huzarów 1944–1945, z wyjaśnieniami i szkicami Emila Tomki, byłego dowódcy.

Dziennik Bojowy 1. Armii rumuńskiej, mikrofilmy.

Dokumenty Wydziału 8e – wnioski o odznaczenia bojowe.

Personalia:

29 (wspomnienia József Heszlényi),

258 (materiały Lajos Veress).

Materiały 6. rumuńskiego dywizjonu samolotów szturmowych (kopie).

„Bohater Związku Radzieckiego” zbiór kopii materiałów (Kraj Zacisański).
 Historia artylerii szturmowej Królewskiej Armii Węgierskiej (zbiór dokumentów).

Zbiór wspomnień i opracowań (TGy.):

- A 2. páncélos-utászászlóalj hadinapló-részlete. Esze Jenő: Hadikronika am. kir. 2. honvéd páncélos utászászlóalj harcairól 1944. X. 9 -1945. III.16. HL TGy. 3021.
- Gergely József: Elindultam... Emlékezés a székesfehérvári II hadtest 52. határvadász portyázó osztály zászlóaljának harcairól. HL TGy. 3289.
- Keményffy József: Csíki havasoktól Szlovákiáig. HL TGy. 3631. sz.
- Ludvig Gyula: A m. kir. 52. pc. lgv. oszt. ütegparancsnokának naplója és iratai. HL TGy. 3498.
- Orbay (Rabács) István: Hadinapló (1944. szeptember 8. – 1945. április 23.) HL TGy. 3857.
- Péchy György: Csapattiszt voltam a m. kir. Honvédségben. HL TGy. 3184.
- Rainer-Micsinyei Vilmos százados frontnaplója, 1944.július 25- október 14. HL TGy. 3791.
- Ráskay Pál: Az 5. gk. tüzérosztály harctéri naplója 1944. júl. 25- okt. 8. (az 1. pc. hadosztály kötelékében). HL TGy. 3209.
- Soltész Emil: Adatok a m. kir. „Arpád fejedelem” 2. honvéd huszárezred ezredtörténetéhez az 1944. V l-től 1945. V 9-ig terjedő időből. HL TGy. 3054.
- Dr. Temesy Béla vezérőrnagy, a m. kir. 8. tábori páthadosztály parancsnokának háborús naplójából HL TGy. 3738.
- Tömöry Jenő: A m. kir. 4. póthadosztály és a m. kir. 12. tart. hadosztály Nagyvárad környéki harcai 1944. szeptember 19-1944. október 25. HL TGy. 3347.
- Vajda Alajos: Az 1. Magyar páncélos hadosztály tevékenysége 1944. aug. 1-től 1945. febr. 12-ig. Visszaemlékezés. HL TGy. 2772.
- Vidos Géza: Háborús emlékeim – III 1944. márc.–szept. (Hadtörténeti Múzeum Kézirattára, 535-89. fsz.).

Bundesarchiv-Militärarchiv, Freiburg im Breisgau:

RL 7/485 (Luftflotte 4 in Rumänien)
 RL 2 III
 RH 2 Karte Ost
 RH 10
 RH20-8/242
 RH 24 72 (LXXII Armeekorps)

Kopie w posiadaniu autora:

Wybitne czyny bojowe, 812./VIII hdt. I.a. 44. XII 13.

Meldunki 5. KK gw dla dowództwa 2. Frontu Ukraińskiego.

Meldunek podsumowujący 18. KPanc o walkach w październiku 1944 roku.

Meldunki 23. KPanc, 1 września – 31 grudnia 1944 roku.

Panzerschlacht in der Pussta. Gefechtsbericht der 23. Panzer-Division. 23. Panzer-Division Abteilung Ia.

Becze Csaba: A Magyar Királyi Honvéd Légierő harci alkalmazása a második világháborúban (1939–1945). Doktori értekezés. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar.

Lazarovits László: Tényvázlat a Debrecen-Apafa katonai lőtér területén, 1944. október 13-án végrehajtott kivégzésekről.

Dr. Valent Mihály háborús naplója (feldolgozta: Jánkfalvi Zoltán repüléstörténeti kutató).

▣ Źródła wydane

Bús János, Szabó Péter, *Béke poraikra... II Dokumentum-émlékkönyv a II világháborúban a történelmi Magyarországon területén elesett, meghalt magyar katonákról és munkaszolgálatosokról*, Budapest 2001.

Debreceni Képes Kalendárium. Negyvenötödik-negyvenhatodik évfolyam.

Kriegstagebuch der Seekriegsleitung 1939–1945. Teil A. Band 62/II, Herausgegeben von Werner Rahn und Gerhard Schreiber, Berlin–Bonn–Hamburg 1996.

Mehner Kurt (Herausgegeben mit Unterstützung des Arbeitskreises für Wehrforschung), *Die Geheimen Tagesberichte der deutschen Wehrmachtführung im Zweiten Weltkrieg 1939–1945*. Band II: *1. September 1944 – 31. Dezember 1944*, Osnabrück 1984 (w przypisach jako: Tagesberichte).

Vitéz Kozma György rohamtüzér főhadnagy naplótöredéke 1944. október 8-tól, október 15-én megszakítva, [w:] Thuróczy György, *Kropotov nem tréfál*, Debrecen 1994 (w przypisach jako: Dziennik Kozmy).

▣ Źródła książkowe

1986 *Art of War Symposium. From the Vistula to the Oder: Soviet Offensive Operations, October 1944–February 1945*.

Adonyi-Naredy Franz v., *Ungarns Armee im Zweiten Weltkrieg*, Neckargemünd 1971.

A Hazáért mindhalálig. Vitéz Szepesvári Béla ny. őrnagy háborús naplója. A szerző saját kiadása, Budapest 2002.

- Az egyetemes és magyar hadművészet fejlődése az ókortól napjainkig.* Dr. Füzi Imre (red.), Budapest 1986.
- Bayer Hanns, *Die Kavallerie der Waffen-SS*, Heidelberg 1980.
- Borus József, *Szolnok megye felszabadítása (1944. okt. 7 – nov. 17.)*, Szolnok 1971.
- Borus József, „Szolnok megye felszabadítása 1944 őszének délkelet-európai hadműveletei során” [w:] *Egy tiszántúli város felszabadulása és újrakezdése*, Budapest 1985.
- Ciobanu Nicolae, „The Defensive Operation of the Ist Romanian Army” [w:] *Romania in World War II 1941–1945*, Bukareszt 1997.
- Churchill Winston S., *A második világháború*, 2. kötet, Budapest 1989.
- Dutu Alesandru, „Szolnok – Truth and Mistification” [w:] *Romania in World War II 1941–1945*, Bukareszt 1997.
- Erinnerungen an die „Tiger“ Abteilung 503. 1942–1945*, Konzept und Redaktion: Alfred Rubbel, Bassum 1990.
- Fejezetek hazánk felszabadulásának történetéből*, Budapest 1960.
- Fleischer Wolfgang, *Das letzte Jahr des deutschen Heeres 1944–1945*, Wölfersheim 1997.
- Fleischer Wolfgang, Eiermann Richard, *Die motorisierten Schützen und Panzergrenadiere des deutschen Heeres*, Wölfersheim–Berstadt 1999.
- Grenville John A.S., „Wettlauf nach Berlin? Britische Ziele und Strategie im letzten Kriegsjahr” [w:] *Seelower Höhen 1945*, Herausgegeben von Roland G. Foerster, Hamburg–Berlin–Bonn, é.n. [1998].
- Guderian Heinz, *Panzer-Marsch! Aus dem Nachlass des Schöpfers der deutschen Panzerwaffe*, Bearbeitet von Generalmajor a.d. Oskar Munzel, München 1955.
- Hahn Fritz, *Waffen und Geheimwaffen des deutschen Heeres 1939–1945*, Band 2, wyd. 3., Bonn 1998.
- Halmágyi Pál, *A Makó és környékéért vívott harc 1944 őszén*, Makó 1989.
- Hake Friedrich von, *Der Schicksalweg der 13. Panzer-Division*, Hannover 1971.
- Hoffmann Dieter, *Die Magdeburger Division. Zur Geschichte der 13. Infanterie - und 13. Panzer-Division 1935–1945*, Magdeburg 1999.
- Hősök. A Szovjetunió Hősei a magyarországi felszabadító harcokban 1944–1945*, Budapest 1981.
- Husemann Friedrich, *Die guten Glaubens waren. Geschichte der SS-Polizei-Division*, Band II: 1943–1945, Osnabrück 1986.
- Huszár János, *Honvéd ejtőernyősök Pápán 1939–1945*, Pápa 1993.
- Illésfalvi Péter, Kovács Vilmos, Maruzs Roland, *Vitézségért. A Magyar Tiszti Arany Vitézségi Eremmel kitüntettek a második világháborúban*, Budapest 2001.

- Ilésfalvi Péter, Szabó Péter, Számvéber Norbert, *Erdély a Hadak Útján, 1940–1944*. Nagykovácsi 2005.
- Jainek Erich (red.), *Soldaten der Standarte Feldherrnhalle*, Rosenheim, é.n. [1997].
- Jakus János, „A Magyar Királyi Honvédség IV önálló hadteste és a belőle kifejlesztett 3. hadsereg működése 1944. szeptember 2-től október 5-ig terjedő időszakban”, MH Humán Szolgáltató Központ, Budapest 1997.
- Jentz Thomas L., *Die deutsche Panzertruppe 1943–1945*, Band II, Wölfersheim–Berstadt 1999.
- Kissel Hans, *Die Panzerschlachten in der Pussta*, Neckargemünd 1960.
- Klatt Paul, *Die 3. Gebirgs-Division 1939–1945*, Bad Nauheim 1958.
- Klietmann K.G., *Die Waffen-SS. Eine Dokumentation*, Osnabrück, é.n.
- Kołomijec M., Moszczanskij I., *Tanki Lend-Liza*, Moskwa 2000.
- Krätschmer Ernst-Günther, *Die Ritterkreuzträger der Waffen-SS*, Preussisch Oldendorf 1982.
- Krivosheev G.F. (red.), *Soviet Casualties and Combat Losses in the Twentieth Century*, London–Pennsylvania, é.n. [1997].
- Liddell Hart B.H., *Die Rote Armee*, Bonn, é.n.
- Löser Jochen, *Bittere Pflicht. Kampf und Untergang der 76. Berlin-Brandenburgischen Infanterie-Division*, Osnabrück 1986.
- Magyarország a második világháborúban. Lexikon A-Zs* (red. nac.): Sipos Péter (red.), Ravasz István, Budapest 1997.
- Marinescu Antone, Romanescu Gheorghe, *Armata Romana in razboiul antihitlerist*, Bucuresti, é.n.
- Maslov Aleksander A., *Fallen Soviet Generals. Soviet General Officers Killed in Battle, 1941–45*, London–Portland 1998.
- Mehner Kurt, *Die Waffen-SS und Polizei 1939–1945*, Norderstedt 1995.
- Minasjan M.M., „Részletek Délkelet-Európa népeinek felszabadítása című művéből” [w:] *Hazánk felszabadulása 1944–1945*, Budapest 1970.
- Mujzer Péter, *The Royal Hungarian Army 1920–1945*, vol. II: *Hungarian Mobile Forces*, Bayside, é.n.
- Nehring Walther K., *Die Geschichte der deutschen Panzerwaffe 1916–1945*. Augsburg 1995.
- Niehorster Leo W.G., *The Royal Hungarian Army 1920–1945*, vol. I: *Organization and History*, é.n.
- Ölvedi Ignác, *A Budai Vár és a debreceni csata*, Budapest 1974.
- Ölvedi Ignác, „A Tiszántúl felszabadítása” [w:] *Magyarország felszabadítása* (red.), Száva Péter, Budapest 1975.
- Pegg Martin, *Hs 129 Panzerjäger*, Burgess Hill 1997.
- Piekalkiewicz Janusz, *Krieg der Panzer 1939–1945*, Augsburg 1999.

- Prajda Vendel, *Életem – Fények és árnyak*, Szekszárd 2003.
- Radzijevszkij A.I. (red.), *Az ezred harcászata*, Budapest 1979.
- Radzijevszkij A.I. (red.), *A hadosztály harcászata*, Budapest 1980.
- Ravasz István, *Erdély ismét hadszíntér, 1944*, Budapest 2002.
- Rebentisch Ernst, *Zum Kaukasus und zu den Tauern. Die Geschichte der 23. Panzer-Division 1941–1945*, Stuttgart 1982.
- România in războiul antihitlerist. 23 August 1944–9 Mai 1945, Bukareszt 1966.
- Sánchez Alfonso Escuadra, *Feldherrnhalle: Forgotten Elite. Panzerkorps Feldherrnhalle and Antecedent Formations, Eastern and other Fronts, 1939–1945*, Bradford, é.n. [1996].
- Schneider Wolfgang, *Tiger in combat*, vol. I, Manitoba, Canada 1994.
- Senger und Etterlin F.M. v., *Die Panzergrenadiere. Geschichte und Gestalt der mechanisierten Infanterie 1930–1960*, München 1961.
- Senger und Etterlin F.M. v. jr., *Die 24. Panzer-Division vormals 1. Kavallerie-Division 1939–1945*, Neckargemünd 1962.
- Spielberger Walter J., *Der Panzerkampfwagen Panther und seine Abarten*, wyd. II, Stuttgart 1987.
- Spielberger Walter J., Doyle Hilary L., Jentz Thomas L., *Leichte Jagdpanzer*, Stuttgart é.n. [1997].
- Stoves Rolf, *1. Panzer-Division 1935–1945. Chronik einer der drei Stamm-Division der deutschen Panzerwaffe*, Bad Nauheim 1961.
- Stoves Rolf, *Die gepanzerten und motorisierten deutschen Großverbände (Divisionen und selbständige Brigaden) 1935–1945*, wyd. II, Wölfersheim–Berstadt 1994.
- Sztienenko S.M., *Ahol a győzelmet kovácsolták*, wyd. II, Budapest 1977.
- Szabó Balázs, *A hadművészet története. A szovjet csapatok Magyarország felszabadításáért vívott hadműveleteinek hadművészeti sajátosságai*. Ideiglenes jegyzet a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia hallgatói számára. Budapest 1980.
- Számvéber Norbert, *Nehézpáncélosok. A német 503. nehézpáncélos-osztály magyarországi harcai*, Budapest 2000.
- Smirnow Aleksandr, *Tankowyye Asy. SSSR i Germanii 1941–1945*, Moskwa, é.n.
- Tokady Gyula (red.), *Debrecen története 1919–1944*, t. 4, Debrecen 1986.
- Tóth Sándor, *Budapest felszabadítása*, Budapest 1975.
- Trang Charles, *La Division „Florian Geyer” The „Florian Geyer” Division*, Heimdal, é.n. [2000].
- Veress Lajos (red.), *Magyarország honvédelme a II világháború előtt és alatt (1920–1945)*, t. III, München 1973.
- Volkogonov Dmitrij, *Győzelem és tragédia. Sztálin politikai arcképe*, Budapest 1990.

- Wacker Albrecht, *Sniper on the Eastern Front. The Memoirs of Sepp Allerberger*, Barnsley 2005.
- Windrow Martin, Hook Richard, *The Panzer Divisions*, London 1992.
- Zaharov M.V. (red.), *A 2. és 3. Ukrán Front felszabadító hadműveletei Délkelet- és Közép-Európában 1944–1945*, Budapest 1973.
- Zaloga Steven J., *US Half-Track of the World War II*, London 1991.
- Zaloga Steven J., Ness Leland S., *Red Army Handbook 1939–45*, 1998.
- Zákó András, *Oszi harcok 1944*, Budapest 1991.
- Zdanowicz D.P., *Sowietkaja artillerija w Wielikoj Otieczestwiennoj Wojnie 1941–45*, Moskwa 1960.

▣ Artykuły i opracowania opublikowane w czasopismach

- Boros József, „A Királytigrisek Magyarországon, 1944–1945” [w:] *Haditechnika* 1996/3.
- Ölvedi Ignác, „Harccselekmények a debreceni hadművelet második szakaszában (1944. október 13–20)” [w:] *Hadtörténelmi Közlemények* 1965/1.
- Ölvedi Ignác, „Harccselekmények Debrecen felszabadítása után” [w:] *Hadtörténelmi Közlemények* 1965/2.
- Ölvedi Ignác, „Adalékok a német-magyar katonai viszony alakulásához (1944. szeptember 8 – a után) és a »debreceni« hadművelet előkészítéséhez”, [w:] *Hadtörténelmi Közlemények* 1969/3.
- Ölvedi Ignác, „Adalékok a német-magyar katonai viszony alakulásához (1944 szeptember 8 – a után) és a »debreceni« hadművelet előkészítéséhez”, cz. 2 [w:] *Hadtörténelmi Közlemények* 1969/4.
- Plijev I.A., „A Tisza völgyében” [w:] *Hadtörténelmi Közlemények* 1965/1.
- Ravasz István, „A Kárpát-medence hadszíntérré válása 1944/45-ben”, [w:] *Új Honvédségi Szemle* 1991/8.
- Ravasz István, „Budapest hadszíntérré válásának tényezői 1944–1945-ben”, [w:] *Hadtörténelmi Közlemények* 1999/1.
- Szabó Balázs, „A 2. Ukrán Front budapesti hadműveletének első szakasza”, [w:] *Hadtörténelmi Közlemények* 1969/4.
- Warakin P., „6-ja gwardiejskaja tankowaja armija w Debrecenskoj operacji”, [w:] *Wojenno-Istoriczeskij Żurnał*, 1975/11.

Skorowidz nazw geograficznych

106, wzg. 334, 335

150 (Szomjúhát), wzg. 447

170, wzg. 101

343, wzg. 100

III Rzesza. *zob.* Niemcy

A

Abádszalók 341

Abony 358

Ada (serb. Ada) 201

Afryka Północna 13

Ágya (rum. Adea) 38

Ágyó 187, 201, 223, 226, 256

Alkér (rum. Cheriú) 99

Álmosd 121, 255

Ant (rum. Ant) 174

Apafa (ob. cz. Debreczyna), lotn. 301,
377

Apagy 399, 455

Apátfalva 65, 85

Arad 25, 27, 32, 34–40, 42–44, 47,
49, 51–55, 58, 59, 61, 62, 64,
66, 68–70, 76, 85–87, 111, 112,
127–129, 175, 184, 199

Arad, Nowy 54, 55, 58

Aradkövi (rum. Cuvin) 42, 44, 49

Aradványpuszta 363

Ároktő 183, 395, 423, 430, 445

Árpád (rum. Arpășel) 28, 114

Ártánd 239, 253, 265, 288, 289, 292,
293, 308

Atyás (rum. Ateaș) 128, 130

B

Bagamér 121, 302, 358, 364

Baja 224

- Bakonszeg 111, 214, 233, 237, 243–245, 308, 313, 315, 316, 334
- Balaton, jez. 63
- Balkány 387, 390, 397, 404, 411, 442, 454
- Balmazújváros 216, 220, 234, 236, 247, 261, 337, 338, 343, 360, 370, 371, 386, 396, 403, 409, 416, 446
- Balkány 16, 21, 23, 26, 86, 109, 110, 452
- Banat 53, 61, 86
- Bánffyhunyard (rum. Huedin, niem. Heynod) 34, 35
- Bányahegy (rum. Betfia) 100, 101
- Báránd 200, 254, 259, 279, 295, 311, 312
- Baranów 350
- Barátka (rum. Bratca) 35
- Bárodbeznye (rum. Beznea) 286
- Basen Karpacki 23. *zob. też* Nizina Węgierska
- Battonya 27, 34, 35, 64, 65, 67
- Bekénypusztá 404
- Bekénýtanya 416, 426
- Békés 111, 129, 175, 185, 198, 233
- Békés, komitat 332
- Békéscsaba 27, 61, 65, 66, 82, 112, 174, 175, 176, 178, 179, 180, 183, 184, 185, 218, 223
- Békéssámson 175, 190
- Bél (rum. Beliu) 48
- Belényes (rum. Beiuș, niem. Binsch) 35, 45, 69, 88, 89, 219
- Belényesszentmiklós (rum. Sânnicolau de Beiuș) 38
- Belgrad 47
- Béli (rum. Codru Moma), g. 88
- Bélkiráymező (rum. Craiva) 38
- Berekböszörmény 293, 301
- Berekhát (dz. Szentes) 202
- Berettyó (rum. Barcău), rz. 201, 219, 230, 234, 246, 258, 275, 276, 286, 293, 295, 305, 307, 308, 309, 310, 318, 326, 328, 330
- Berettyó–Hortobágy, kanał 258
- Berettyókirályi (rum. Chiraleu) 305
- Berettyószentmárton 304, 306, 307, 314, 326
- Berettyóújfalu 125, 181, 195, 198, 212, 213, 234, 237, 245, 251, 252, 264–266, 272, 281, 284, 295, 298, 305–309, 313, 314, 316–318, 322, 325–328, 330, 332, 333, 337, 341, 413
- Berkesz 385, 387, 400, 403
- Berlin 20, 110
- Besarabia 65
- Beskidy, g. 78, 221
- Beszterec 428
- Betfia. *zob.* Bányahegy
- Bethlen (rum. Beclean, niem. Bethlensdorf) 255
- Białoruś 15
- Bia (ob. Biatorbágy) 224
- Bihar 99, 220, 251–253, 265, 306
- Biharcsanáros (rum. Cenaloș) 108

- Bihardiószeg (rum. Diosig) 94, 199,
265, 295, 328, 337, 338
- Biharfélegyháza (rum. Roşiori) 220
- Biharkeresztes 90, 220, 252, 265, 294,
295, 306–309, 314, 385
- Biharlonka (rum. Lunca) 46
- Biharnagybajom 194, 195, 201, 211,
213, 214, 232–234, 244–246, 257,
258, 260, 275, 281, 282, 299, 300,
312
- Biharpüspöki (rum. Episcopia Bihor)
126, 219, 252, 253, 266, 269–272,
286, 287, 309
- Biharszentandrás (rum. Sântandrei) 94,
289
- Biharszentjános (rum. Sântion) 94, 307
- Bihartorda 212, 217, 233, 245, 258,
282, 295, 308, 312, 315, 332, 344
- Biharugra 174, 181, 268
- Biharvajda (rum. Vaida) 328
- Billéd (rum. Biled) 86
- Birda 48
- Biri 410, 411, 429
- Bisztraterebes (rum. Chiribiş) 108, 286,
305
- Bivaly, kol. 456
- Blagatanya 287
- Blaskovich, kol. 80, 209, 413
- Blau Pál, kol. 403
- Bodrog, rz. 339
- Bojt 219, 251, 306–308
- Bököny 392
- Borosjenő (rum. Ineu) 43
- Borossebes (rum. Sebiş) 35, 43, 49
- Bors (rum. Borş) 265, 306–308
- Borszeg 318
- Bosfor 26
- Bóttanya 427
- Bratysława 25, 96
- Breda, maj. 174
- Bucsa 309
- Budapest 10, 11, 25, 26, 44, 62, 64, 77,
78, 96, 97, 129, 137, 140, 141, 155,
156, 192, 221, 223, 224, 228, 231,
242, 273, 320, 330, 331, 339, 340,
350, 353, 372, 373, 452, 456, 466
- Büdszentmihály (ob. Tiszavasvári) 347,
400, 448, 455
- Buj 388, 404, 437
- Bukareszt 17, 18, 19, 20, 22
- Bulgaria 21, 22, 23
- Burg 135
- Bystrzyca Siedmiogrodzka (rum. Bistri-
ţa, węg. Beszterce, niem. Bistritz)
21, 52, 53, 110
- C
- Caen 353
- Câmpulung 21
- Cegléd 223, 358
- Charków 160
- Cibakháza 366
- Cirkó, maj. 267
- Cisa, rz. 10, 52, 60, 77, 78, 80, 112,
119, 167, 175, 178, 183, 184, 186,
187, 190, 192, 200, 201, 204–207,

- 209, 219, 221–224, 226, 228, 231, 241, 242, 256, 275, 294, 321, 323, 328, 329, 331, 339, 341, 355, 359, 360, 364–366, 371, 372, 376, 386, 388, 390, 394, 395, 399, 401, 403, 408, 409, 413, 414, 420, 423, 424, 429, 442–446, 450–452, 454–456, 466, 473, 490
- Craiova 22
- Csanádalberti 75, 79
- Csanádapáca 180
- Csanádpalota 66, 67, 71–73, 75, 83–85
- Csanáros (rum. Urziceni, niem. Schinal) 340
- Csatár (rum. Cetariu) 126, 219, 309
- Cséffa (rum. Cefa) 95, 114, 117, 124, 128–130, 133
- Csere, las 126
- Cserepes 396, 424
- Csermő (rum. Cermei, niem. Tschermey) 38, 129
- Csigérszöllős (rum. Seleuş) 129
- Csobányos, dol. 19
- Csőkmő 111, 181, 194–196, 215, 235, 237, 251, 267
- Csolt (rum. Ciolt) 222
- Csongrad 113
- Csongrád 112, 187, 188, 201–203, 207–209, 228, 256, 275, 395
- Csóka (serb. Čoka) 187
- Csucs (rum. Ciucea) 222
- Czop 52, 53, 76, 219, 420
- D
- Dancsháza 244, 245, 300, 312, 344
- Darvas 111, 174, 201, 215, 235, 237, 246, 251, 285, 301
- Debreczyn 52, 68, 76, 77, 81, 97, 101, 109, 111, 118, 121, 123, 185, 209, 215–217, 219–221, 227, 231–236, 241, 242, 244, 247–249, 251–256, 261, 263, 264, 268, 272, 273, 275, 278–280, 282–284, 293–295, 300–302, 309, 312, 316, 318, 323, 325, 327, 328, 331, 337–339, 341, 345–350, 354–365, 370, 372–379, 383, 385, 386, 388, 389, 392, 393, 395, 396, 400, 413, 414, 422, 424, 443, 451, 461, 462, 472, 480, 494, 497, 498
- Demecser 387, 400, 403, 437
- Derecske 101, 214, 220, 234, 251, 254, 284, 298, 302, 305, 309, 316, 322, 323, 327, 332–334, 336–338, 340, 341, 345–348, 355, 356, 358, 363
- Dés (rum. Dej, niem. Deesch) 165
- Déva (rum. Deva) 47, 53
- Dévaványa 111, 174, 179, 193, 194, 198, 200, 209, 211
- Dniepropietrowsk 350
- Dniestrowsk 19
- Dniestr, rz. 14
- Doboz 66, 79, 174
- Dombegyház 34, 64, 65, 67
- Dombegyháza 174
- Dombrád 387, 400, 403, 411, 428

- Don, rz. 27, 28, 305
Dorohoj (rum. Dorohoi) 38
Drágcséke (rum. Drăgești) 88
Drawa, rz. 63
Dukielska, Przełęcz 411, 422
Dukla 168
Dunaföldvár 224, 238, 424
Dunaj, rz. 17, 21, 46, 63, 221, 224, 242, 413, 424, 452, 466, 473, 490
- E
- Ebes 216, 236
Ecseg 111
Eger 223, 372, 377, 414
Egerlövő 395
Egres (rum. Igrış) 83
Egyek 359
Elek 35, 37, 67, 70, 78, 174
Élesd (rum. Aleșd) 272, 286
Emőd 456
Endrőd (ob. Gyomaendrőd) 174, 178, 179, 186, 193
Eperjeshalom 299
Érd 63
Erdődámos (rum. Damiș) 38, 45
Erdőskerék (rum. Erdőkerék) 57
Erfurt 122
Érkörtvélyes 354
Érmihályfalva (rum. Valea lui Mihai) 274, 309, 349, 354, 358
Érpatak 387, 397, 417, 427, 447
Esztár 305, 306, 328, 330
Etyek 341
- Europa 115, 154
Europa Środkowa 15
- F
- Fábiánháza 429
Fábiánsebestyén 176, 189
Fácánosmajor 94
Fakert (rum. Livada) 56
Fegyvernek 257, 297, 329, 330, 341, 359, 368, 384, 403, 406, 413
Fehérgyarmat 411
Felfogó (rum. Foca), kan. 113
Félicsfürdő (rum. Băile Felix) 100, 127, 269
Felkér (rum. Felcheriu) 101
Felsőbánya (rum. Baia Sprie) 222
Felsőbarakony (rum. Berechiu) 114
Fenetanya 83, 84
Ferencszállítás 65
Földeák 71, 77, 79, 80, 83, 84, 186, 187
Földes 174, 198, 244, 245, 282, 311, 313, 315, 322, 334, 337, 344, 345
Francja 95, 353
Freiburg 10
Fugyi (rum. Fughiu) 95, 99, 100
Fugyivásárhely (rum. Oșorhei) 103, 218, 286
Furta 237, 301, 313
Füzesgyarmat 174, 194, 213, 233, 306
- G
- Gáborján 254, 326, 327, 335, 385

- Gádoros 189
 Gálospetri (rum. Galoşpetreu) 309, 354
 Gátalja (rum. Gătaia) 48
 Gáva (ob. Gávavencsellő) 385, 386, 399, 400, 404
 Gdańsk 136
 Geszt 130, 132, 180
 Geszteréd 387, 392, 397, 404, 410, 417, 447
 Giurgiu 21
 Góry Zachodniorumuńskie (węg. Sziget) 25, 49, 471
 Grafenwöhr 137
 Gyanta (rum. Ginta) 89
 Gyapju (rum. Gepiu) 105, 113, 120, 127
 Gyoma (ob. Gyomaendrőd) 178, 179, 184, 186, 191, 193, 194, 200, 367
 Gyöngyös 133
 Gyula 27, 34, 35, 63, 66, 70, 78, 127, 128, 174, 178, 183, 184
 Gyulafehérvár (rum. Alba Iulia) 118
 Gyulavári 174
 Gyulavarsánd (rum. Vărşand) 65, 67, 78, 85
- H
 Hagymádfalva (rum. Spinuş) 38, 286
 Hajdúbagos 323, 337, 341, 349, 362, 363, 373
 Hajdúböszörmény 331, 338, 343, 346, 371, 376, 379, 389, 403, 409, 416, 424, 430, 445, 451, 454
 Hajdúdorog 347, 360, 397, 404, 409, 410, 417–20, 427, 428, 433, 447, 450, 451, 454, 455
 Hajdúhadház 279, 370, 372, 387–390, 392, 396, 397, 400, 403
 Hajdúnánás 255, 347, 360, 372, 404, 418, 419, 427, 447, 450, 451, 454, 455
 Hajdúsámson 363, 377, 378, 386, 387, 389
 Hajdúszentgyörgy 389
 Hajdúszoboszló 111, 215–217, 235, 236, 244, 247, 248, 254, 255, 258, 261, 262, 277–281, 300, 312, 316, 318, 321, 322, 328, 331, 338, 341, 346, 347, 355, 357, 361, 370
 Hajdúszovát 254, 258, 279, 280, 295, 300, 322, 341, 344, 345, 347, 358, 361
 Hajdúszováta 236
 Hájó (rum. Haieu) 100, 101, 124, 268, 269
 Hátszegi (rum. Haţeg, niem. Hötzing lub Wallenthal), dol. 32
 Hegyeshalom, *zob.* 106, *wzg.*
 Hegyközszentimre 328
 Hegyközújlak (rum. Uileacu de Munte) 286, 317
 Hejőbába 372
 Hencida 237, 244, 254, 306, 316
 Hidasliget (rum. Pişchia) 49
 Hortobágy–Berettyó, kan. 230, 234, 258, 275, 276, 360

- Hosszúpályi 121, 323, 324, 336, 337,
347–349, 363, 373
- Hódmezővásárhely 28, 68, 71, 72, 75,
80, 84, 112, 176, 180, 187, 188, 201
- Huedin. *zob.* Bánffyhunyad
- Humań 350
- Huşi 22
- Huszt (ukr. Huszt) 339
- I
- Ibrány 388, 399, 403
- Inándi, kan. 130
- Inánd (rum. Inand) 113, 114, 120, 132
- Izsópallaga (rum. Hotar) 273
- J
- Jakabszállás 454
- Jákóhodos (rum. Hodoş) 265, 317
- Jánosbokor 404
- Jassy 17, 350
- Jászberény 452
- Jászkarajenő 228
- Józsa 234, 376
- Jugosławia 21
- K
- Kaba 111, 246, 259, 278–280, 298,
299, 311, 321, 328, 331, 332, 343,
344, 354, 355, 359, 451
- Kálló, kan. 308
- Kállósején 391, 392, 399, 422, 429,
437, 442, 455
- Kálmánháza 388, 418
- Kapocsány (rum. Copăceni) 38
- Karád (ob. Tiszakarád) 388
- Karánsebes (rum. Caransebeş) 47, 51,
53, 118
- Karcag 111, 115, 194, 198, 200,
209–211, 217, 220, 229, 230, 234,
242, 246, 247, 258, 260, 261,
274–276, 294, 295, 298, 309, 318,
360, 385, 444, 451
- Karika (rum. Creaca) 222
- Karpaty 21, 52, 77, 109, 115, 118,
128, 219
- Karpaty Południowe 24, 25, 53, 69, 79,
118, 129, 471
- Karpaty Wschodnie 21, 473
- Kaszaperpuszta (ob. Kaszaper) 175, 176,
180
- Kecskemét 77, 168, 185, 226
- Kemecse 387, 400, 403
- Kenderes 112, 211, 297, 310, 320,
384, 385, 406
- Keresz, rz. 93, 179, 181, 188, 191–193,
199, 223, 240, 286, 288–291, 293,
395
- Keresz Bialy, rz. 35, 36, 43, 129, 185
- Keresz Czarny, rz. 35, 63, 89
- Keresz Szybki, rz. 92, 103, 107, 119,
123, 127–129, 178, 180–182, 186,
191, 194, 196–198, 214, 219–222,
233, 237, 266, 286–288, 290, 291,
295, 317, 326
- Kereszu, kanał 220
- Kesznyéten 390

- Kétegyháza 34, 67, 70, 71, 78, 173, 174
 Kétpó 365
 Kevermes 34, 35, 60, 65, 67, 111, 174
 Királyhegyes 73, 74, 79
 Királytelek (ob. Görögszállás) 404, 410
 Kirlibaba (rum. Cirlibaba) 52
 Kisbecskerek (rum. Becicherecu Mic) 53, 86
 Kishegyes 236, 263, 300
 Kishortobágy, csarda 416
 Kisiratos (rum. Dorobanți) 61, 174
 Kisjenő (rum. Chișineu-Criș) 36, 63, 111, 128, 233
 Kiskálló, *zob.* Nagykálló
 Kisköre 208, 257, 415, 424, 430
 Kiskunfélegyháza 183, 226, 451
 Kisléta 412
 Kismarja 126, 219, 220, 251, 254, 308, 317, 328
 Kisősi (rum. Aușeu) 286
 Kispereg (rum. Peregu Mic) 64, 65, 67
 Kisszedres (rum. Sudrigiu) 45, 49
 Kistéglás (ukr. Tygłasz) 420
 Kistelek 226
 Kisújszállás 111, 174, 191, 209–211, 217, 228, 234, 242, 295, 297, 310, 320, 330, 382–385, 393, 451
 Kisürögd (rum. Chișirid) 105, 121
 Kisvárdá 387, 400, 403, 411
 Kiszombor 65, 83, 200
 Klára (rum. Utvinis), maj. 57
 Kocsord 411
 Koloszwár (rum. Cluj-Napoca, węg. Kolozsvár, niem. Klausenburg) 21, 52, 53, 68, 70, 91, 95, 97, 102, 110, 139, 140, 168, 218, 222, 273, 274, 318
 Komádi 107, 125, 126, 181, 182, 185–187, 196, 197, 200, 201, 214, 215, 219, 234, 237, 238, 250, 267, 268, 284, 285, 295, 301, 304
 Kondoros 111, 174, 177
 Konyár 220, 234, 254, 316, 327, 334, 335, 336
 Korád 403
 Körmösdpuszta (ob. cz. Körösszegapáti) 285, 301
 Körösgyéres (rum. Girișu de Criș) 291, 293
 Körösladány 174, 178, 179, 186, 277
 Körösmart (rum. Râpa) 89
 Körösnagyharsány 128
 Körösszakál 126, 196, 197, 237, 240, 287
 Körösszegapáti 123, 181, 182, 196, 264, 293
 Köröstarján (rum. Tărian) 291, 294, 303
 Kösmő, pot. 317
 Kőtegyán 81
 Kővág 318
 Kovászi (rum. Covăsânt) 42
 Kövesdi Vilmos 65
 Kórósziget 251
 Kótaj 399, 404, 410, 417
 Kraj Zacisański 10, 56, 167, 178, 191, 195, 204, 205, 207, 212, 219, 223,

- 242, 255, 256, 261, 267, 277, 280,
313, 346, 410, 413, 415, 426, 430,
442, 454, 456, 457, 471, 472
- Kraj Zadunajski 401
- Kraków 96, 122
- Kreta 141
- Krzywy Róg 350
- Kucori, czarda 205
- Kunágota 27, 111, 173, 174, 178
- Kunhegyes 210, 211, 228, 247, 257,
262, 310, 330, 342
- Kunmadaras 211, 228, 229, 247, 260,
275, 298, 330
- Kunszentmárton 113, 188, 207, 209,
223, 381
- Kuntanya, kol. 396, 408, 415, 425
- Kurcza, pot. 189, 205
- Kursk 160
- Kürtös (rum. Curtici) 36, 57, 61
- Kutas, kan. 313
- L
- Lajosmizse 139
- Leningrad 14
- Leordina (rum. Leordina) 222
- Levelek 411, 412, 421
- Lipowa (rum. Lipova, węg. Lippa) 27,
34, 39, 40, 42, 43, 51, 69, 127, 129
- Lipowa, Przełęcz 54
- Lökösháza 111, 174
- Lóczybokor (ob. cz. Nyíregyházy) 433
- Lógókert (cz. Kisújszállás) 210
- Lugos (rum. Lugoj) 48, 52
- M
- Macs 375
- Mácsa (rum. Macea, niem. Matscha)
36, 43, 111
- Madarász (rum. Mădăras) 114
- Magdeburg 135
- Magura (wzg. 479) 42
- Magy 412
- Magyarbánhegyes 174
- Magyarcsanád 85
- Magyarcséke (rum. Ceica) 38, 88
- Magyarhomorog 301
- Magyarkanizsa (serb. Kanjiža) 201, 226
- Makó 33, 34, 52, 65, 66, 68, 69, 71,
72, 75, 76, 80–85, 186, 187, 201
- Margitta (rum. Marghita) 110, 305,
318, 329, 339, 392
- Máriaölde (rum. Teremia Mare) 86
- Máriapócs 391
- Máriadna. *zob.* Radna
- Marosvásárhely (rum. Târgu Mureș)
165, 219
- Martonos (serb. Martonoš) 201, 226
- Marusza (rum. Mureș), rz. 32, 35–38,
42, 54, 58, 59, 62, 80, 82, 112,
119, 128, 129, 178, 187, 221
- Mátészalka 401
- Mathétanya 367
- Mátrafüred 340
- Mátraháza 133
- Medgyesegyháza 61, 65
- Méhkerék 79, 80, 81
- Ménes (rum. Miniș) 43, 44, 56

- Menyháza (rum. Moneasa) 35
 Mezőberény 174
 Mezőbikács (rum. Bicaci) 89, 116, 120
 Mezőcsát 372
 Mezőfalvapuszta 265
 Mezőgyán 130, 131
 Mezőhegyes 27, 66, 67, 74, 75, 79, 80, 81, 184
 Mezőkeresztes 95
 Mezőkovácsháza 32, 66, 81, 82, 173, 175
 Mezőkövesd 134, 140, 413, 457
 Mezőpeterd 293, 303–305, 307, 308, 314, 316
 Mezősas 219, 220, 301, 302, 307, 313, 314, 316
 Mezőszakadát (rum. Săcădat) 273
 Mezőtelegd (rum. Tileagd) 238, 273, 286, 294, 309
 Mezőtúr 112, 177, 185, 188, 191, 193, 200, 221, 295, 320, 365–368, 381, 384, 385, 393–395, 402, 403, 406
 Micske (rum. Mișca) 266
 Mihálytelep (ob. dz. Komádi) 197, 250, 268, 284
 Mikelaka (rum. Micălaca) 55
 Mikepércs 121, 283, 300, 302, 347, 362, 377
 Mindszent 112, 188, 201, 226, 228, 256, 275, 395
 Miskolc 52, 134, 135, 232, 372
 Mitrovica 86
 Mława 117
 Mohácsi, flw. 322
 Monostorpályi 323, 336, 348
 Monostor (rum. Copalnic-Mănăstur) 222
 Mukaczewo (węg. Munkács) 21
 N
 Nadab (rum. Nădab) 61, 127
 Nádudvar 212, 216, 217, 231, 254, 259, 261, 277, 278, 279, 298, 299, 310, 311, 321, 331, 343, 344, 370
 Nadwórna (ukr. Nadwirna) 352
 Nagybánhegyes 180
 Nagybánya (rum. Baia Mare) 110
 Nagybecskerek (serb. Zrenjanin) 52
 Nagybucsa 332
 Nagycsanád (rum. Cenad) 187
 Nagycserkesz 388
 Nagyenyed (rum. Aiud, niem. Straßburg am Mieresch) 21
 Nagyerdő (cz. Debreczyna) 346, 375, 389
 Nagyhalász 388
 Nagyhortobágy, czarda 360
 Nagyiratos (rum. Iratoșu) 35
 Nagyiván 246, 261, 298, 360, 367
 Nagykálló 357, 387, 390–392, 397, 398, 400, 404, 405, 409–412, 417, 420, 422, 427–429, 432, 433, 436, 437, 440–442, 447, 448
 Nagykamarás 178
 Nagykároly (rum. Carei, niem. Großkarrow) 52, 53, 110, 219, 271, 329, 340, 341, 358, 411
 Nagykereki 219, 306, 309

- Nagykert (cz. Kisújszállás) 210, 310
 Nagykikinda (serb. Kikinda) 77, 168, 178
 Nagykörű 412, 423, 430
 Nagylak 65, 66
 Nagyléta 121, 251, 337, 340, 355, 363
 Nagymágocs 190
 Nagymicskepuszta 427
 Nagynyesta 285
 Nagypél (rum. Pîlu) 67, 70, 85, 111
 Nagyrábe 233
 Nagyrábé 213, 214, 234, 244–246, 282, 300, 312, 344
 Nagyszállás 387
 Nagyszalonta (rum. Salonta, niem. Großsalontha) 35, 53, 77–79, 83, 98, 100, 104, 113, 114, 120, 127–131, 168, 174, 291
 Nagyszántó (rum. Santăul Mare) 306
 Nagyszentmiklós (rum. Sânnicolau Mare) 178, 187
 Nagyszentpéter (rum. Sânpetru Mare) 83
 Nagyszőlős (ukr. Vynohradiv) 66
 Nagytóti-puszta, kol. 182
 Nagyürögd (rum. Nojorid) 91, 92, 104, 105, 120, 124
 Nagyvarjas (rum. Variașu Mare) 35, 36, 61
 Nagyzerend (rum. Zerind) 53
 Napkor 387, 399, 420–422, 428, 436, 438, 439
 Négyes 424
 Nemesbikk 372
 Németh, kol. 378
 Németpereg (rum. Peregu Mare, niem. Grosspereg) 64
 Németszentpéter (rum. Sânpetru German) 86
 Niemcy 13, 19, 20, 24, 26, 27, 47, 96, 109, 110, 133, 134, 139–141, 144, 151, 325, 351, 353, 379, 411, 466, 471, 472, 474
 Nikopol 350
 Nizina Węgierska 25, 222, 348, 357, 379, 452, 455, 460, 480, 490, *zob. też* Basen Karpacki
 Nizina Węgierska, Wielka 13, 68, 84
 Nowe Miasto (dz. Hódmezővásárhely) 201
 Nowe Zamki (słow. Nové Zámky) 224
 Nyárszeg 116
 Nyírábrány 363
 Nyíradony 357, 363, 379, 387, 390, 392, 397, 399, 417
 Nyírbakta (ob. Baktalórántháza) 411
 Nyírbátor 390, 401
 Nyírbéltek 386
 Nyírbogát 357, 399, 412, 422
 Nyírbogdány 387, 403, 437
 Nyírcsászári 422
 Nyíregyháza 53, 76, 84, 109, 215, 219, 236, 295, 302, 339, 372, 380, 385–389, 391–393, 397–401, 403–405, 409, 417, 419–422, 426, 428, 429, 431–434, 436–441, 443, 448–451, 455–458, 460, 461, 467, 472, 473
 Nyírkársz 411

Nyírmihálydi 397
 Nyírpazony 387, 437, 438
 Nyírség 381, 386, 405, 412
 Nyírtass 411, 420, 422
 Nyírtelek 388
 Nyírtét 387, 403, 420, 422
 Nyírtura 387, 400, 422, 428, 437

O

Obergita 18
 Öcsöd 112, 207, 365, 381
 Okány 128, 187
 Ökrös (rum. Ucuriș) 88
 Oláhapáti (rum. Apateu) 105, 126
 Oláhszentmiklós (rum. Sânnicolau Român) 129, 182
 Ondód 346, 375
 Oradea, *zob.* Wielki Waradyn
 Örkény 137, 139, 140, 192, 276
 Oros (ob. cz. Nyíregyházy) 387, 437–439
 Orosháza 28, 62, 66, 76, 78, 80, 112, 113, 168, 174–176, 179, 180, 186, 189, 190, 451
 Ősi (ob. dz. Oradei), os. 98
 Ostrzyhom 137
 Öthalom (rum. Glogovac, ob. Vladimirescu) 37, 55, 58
 Otopeni 18
 Ottlaka (rum. Grăniceri) 65, 66, 70
 Ottomány (rum. Otomani) 309
 Óbéb (rum. Beba Veche) 200
 Óbecse (serb. Bečej) 200, 201
 Ófehértó 391, 437

Ópálos (rum. Păuliș, niem. Alt-Paulisch) 39, 40, 41, 42, 43, 44, 49, 54, 55
 Ópécska (rum. Pecica, niem. Petschka) 35, 36, 61, 62, 66
 Ószentanna (rum. Comlăuș, ob. dz. Sântana) 36, 43, 56

P

Paderborn 353
 Pallag (ob. dz. Debreczyna) 370, 377, 378, 388, 389
 Pálmonostora 226
 Pálosbaracka (rum. Barațca) 44
 Pâncota 125
 Pankota (rum. Pâncota) 36, 43, 125
 Papa 90
 Pápa 224
 Paptamási (rum. Tămășeu) 265, 286, 309, 317, 328
 Partium 460, 471
 Paszab 388
 Pazony (ob. Nyírpazony) 399
 Pécs 27
 Pecze (rum. Peța), pot. 91, 92, 94, 97, 98, 103, 269, 270–272, 285, 289
 Pénzespusztá 57, 58
 Perjámos (rum. Periam) 86
 Perjés 233
 Péterd-pusztá, kol. 182
 Péterfia (dz. Debreczyna) 375
 Piskitelep, *zob.* Simeria
 Pitești 21
 Pitvaros 74, 75, 79, 80, 82, 84

- Ploești 17, 18, 20, 22
 Pocsaj 220, 234, 237, 244, 251, 254, 309, 310, 328, 330, 333, 337, 385, 413
 Pogórze Północne 63
 Polgár 231, 232, 256, 329, 347, 359, 360, 371, 372, 386, 395, 408, 409, 416, 424–426, 430, 443, 445, 446, 453, 454, 456, 457
 Polska 15, 23, 27, 32, 34, 56, 121, 168
 Poznań 134, 135
 Półwysep Bałkański, *zob.* Bałkany
 Prusy Wschodnie 15, 216, 350
 Prut, rz. 14, 17, 19
 Przełęcz Królewska 34, 286
 Püspökfürdő (rum. Baile Episcopiei, ob. Băile 1 Mai) 90, 115, 127, 238, 269
 Püspökladány 111, 174, 191, 198, 209, 212, 217, 220, 223, 229, 230, 235, 241, 242, 244–246, 257–262, 275–279, 298, 318, 331, 381, 451
 Püspökradvány 113
 Pusztaföldvár 174
 Pusztahodos (rum. Hodișel) 38
 Pusztahollód (rum. Holod) 89
 Pusztaiújlak (rum. Uileacu de Criș) 286
- Q
 Quebec 110
- R
 Radna (węg. Mariaradna) 40
 Rakamaz 386, 388, 399, 403, 404, 409, 416
 Rákos, kol. 176
 Rákosi, czarda 73, 74, 75, 80, 83
 Rákóczifalva 365, 366
 Ramocsaháza 403
 Reformátuskovácsháza 82
 Rétszentmiklós (ob. cz. Nagyrábé) 308, 326
 Robogány (rum. Răbăgani) 88
 Rohod 437
 Rojt (rum. Roit) 124, 182, 268
 Rontó (rum. Rontău) 100, 101, 104, 124
 Rumunia 8, 14, 16, 20–24, 50, 65, 87, 96, 97, 139, 141, 221, 460, 461
 Ruś Zakarpacka 35
- S
 Sajóhidvég 390
 Sajószentpéter 90
 Șandra 86
 Sáp 244, 308, 312, 315, 332, 344
 Sáránd 121, 251, 341, 345, 347–349, 355, 362, 363, 373
 Sarkad 62, 79, 80, 83, 106, 128, 133, 178
 Sarkadkeresztúr 83, 178, 187
 Sárretudvari 201, 211, 233, 244–246, 257–260, 262, 275, 312
 Savanyúktüfűrdő (rum. Guttenbrunn, ob. Zăbrani) 43
 Segedyn (węg. Seged) 52, 60, 65, 77, 78, 81, 84, 112, 119, 129, 175, 178, 185, 187, 192, 201, 209, 219, 223, 226, 228, 242, 256, 273

- Serbia 21, 46, 49
 Seret, rz. 14
 Siedmiogród 19, 21, 24, 25, 53, 62, 97, 109, 139, 443, 460, 471, 473
 Siedmiogród Południowy 24
 Siedmiogród Północny 17, 24, 68, 77, 97, 318, 371, 426, 460, 471
 Sikló (rum. Șiclău) 66, 111, 174
 Simánd (rum. Șimand, niem. Schimand) 111, 174
 Simeria 199, 241
 Siófok 224, 391
 Slatina 20
 Słowacja 243
 Sofronya (rum. Șofronea) 59
 Sopron 84
 Sóstógyógyfürdő 403
 Sóstó (ob. cz. Nyíregyházy) 428
 Stalingrad 135, 350
 Stany Zjednoczone AP 163
 Sybin (rum. Sibiu, węg. Nagyszeben, niem. Hermannstadt) 21
 Sycylia 13
 Syhot (rum. Sighetu Marmăției, węg. Máramarosziget) 52, 110
 Szabadhely (rum. Sâmbăteni) 37, 39, 40, 44, 54
 Szabadka (serb. Subotica) 226
 Szajol 341, 413, 422, 423, 444
 Szakoly 442, 448
 Szalárd (rum. Sălard) 93, 328, 330
 Szalmadpuszta 412
 Szalonta (rum. Salonta) 92, 131
 Szapárfalu 112, 359, 368, 384, 406
 Szaránd (rum. Sărand) 273
 Szarvas 112, 176, 178, 180, 184, 191, 192, 200, 223, 365
 Szatmárnémeti (rum. Satu Mare, niem. Sathmar) 21, 43, 52, 53, 110, 165, 339, 341, 358
 Százkúttanya (ob. cz. Nyíregyházy) 434, 440
 Szeghalom 111, 174, 178, 182, 185, 186, 191, 194, 195, 198, 200, 213, 215, 217, 232, 233, 246
 Székely 400, 420, 422, 428, 437
 Székelyhíd (rum. Săcueni, niem. Zickelhid) 338
 Székudvar (rum. Socodor) 111, 174
 Szemlak (rum. Semiclac) 58, 59
 Szentandrás (rum. Sănandrei) 48
 Szentes 113, 175, 176, 183–185, 188–190, 200, 202–207, 223, 226, 228, 241, 256
 Szentgyörgyábrány (ob. cz. Nyirábrány) 363
 Szentmargitapuszta (ob. Újszentmargita) 396
 Szentmárton (rum. Sănmartin) 111
 Szentpéterszeg 237, 245, 254, 327, 335
 Szepes (ob. cz. Debreczyna) 300
 Szerencs 357, 450
 Szerétfalva (rum. Sărățel, niem. Reussen) 255
 Szigetvár 27
 Szilágynagyfalu (rum. Nușfalău) 319

- Szilágysomlyó (rum. Șimleu Silvaniei) 110
- Szoboszló, *zob.* Hajdúszoboszló
- Szolnok 52, 76, 111–113, 175, 184, 190–192, 194, 208–211, 217, 221, 223, 228, 231, 233, 242, 254, 256, 257, 274, 282, 297, 320, 321, 330, 331, 339, 342, 350, 354, 355, 358, 359, 364–366, 372, 385, 386, 394, 395, 406, 409, 412, 423, 444, 450, 461, 462, 467
- T
- Taktaharkány 455
- Tamásipuszta 387
- Tápe (ob. dz. Szegedynu) 187
- Tasnádszántó (rum. Santău) 340
- Téglás 372, 389, 390, 400, 404, 417, 427
- Telkesd (rum. Tilecuș) 217
- Temesfüves (rum. Fibiș) 49
- Temesújfalú (rum. Neudorf) 43
- Temeszwar (rum. Timișoara, węg. Temesvár, niem. Temeswar) 35, 36, 42, 45, 47–49, 52, 53, 63, 69, 85, 119, 127, 129, 466
- Tenke (rum. Tinca) 35, 38
- Tépe 333–335, 347
- Tetétlen 279, 311, 321
- Tiszabábolna 395, 415, 424
- Tiszabő 413, 423, 430, 444, 452
- Tiszabura 430
- Tiszacsege 337, 368, 386, 416, 430, 445
- Tiszaderzs 275
- Tiszadob 457
- Tiszadorogma 395, 414, 423, 424, 430, 444, 445
- Tiszaeszlárújfalu (ob. cz. Tiszaeszlár) 416
- Tiszaöldvár 209, 366, 381, 384, 402
- Tiszafüred 183, 192, 200, 207, 219, 220, 231, 247, 261, 341, 359, 372, 395, 413, 424, 430, 444, 445, 451, 453
- Tiszakeszi 372, 457
- Tiszaürt 381
- Tiszalök 388, 448, 455
- Tiszalúc 390, 455
- Tiszanagyfalú 420
- Tiszapüspöki 341, 423, 429, 430, 444
- Tiszaszentimre 262, 275
- Tiszatarján 372
- Tiszaug 208, 342
- Tiszavárkony 209, 366, 385, 444, 452
- Tokaj 50, 121, 135, 323, 329, 339, 372, 399, 400, 416, 420, 457
- Told 285, 301, 307, 308, 316, 326, 327
- Torda (węg. Törda, rum. Turda, niem. Thorenburg) 24, 70, 77, 92, 97, 108, 110, 139, 169, 222
- Tornya (rum. Turnu) 61
- Törökszentmiklós 112, 209, 257, 276, 320, 329, 330, 342, 358, 359, 384, 394, 402, 403, 406, 412, 413, 423
- Töviskeshát 425

- Tószeg 228, 242, 257, 366, 413, 429
 Tótkomlós 75, 80, 82, 168, 180
 Trianon 37, 63
 Trombitás (ob. cz. Balkány) 387
 Trzecia Rzesza, *zob.* Niemcy
 Tulka (rum. Tulca) 114
 Túrkeve 111, 359, 367, 382, 383, 393, 394, 403
 Turnu Severin 20, 21
- U
- Újfehértó 387, 390, 397, 400, 404, 405, 409, 410, 417, 418, 427, 429, 432, 442, 447, 448, 450, 454
 Újiráz 107, 180, 181, 185, 187, 194, 195, 212, 215, 235, 237, 251
 Újkigyós 178
 Újkígyós 174
 Újléta 121
 Újpálos (rum. Páulisul-Nou) 36, 39, 40
 Újpanád (rum. Pănatul Nou, ob. Horia) 37, 56
 Újszállás (słow. Nový Salaš) 297
 Újszász 413
 Újszentanna (rum. Sântana, niem. Sankt-anna) 30, 54
 Ukraina 14
 Úz (rum. Uz), rz. 19
 Užhorod (węg. Ungwar) 21, 52
- V
- Valkány (rum. Valcani) 178, 187
 Vámospércs 358, 361, 363, 376
 Váncsod 293, 303, 304, 306, 307
 Váradcsehi (rum. Cihei) 101, 104, 124, 126, 217, 238
 Váradles (rum. Leș) 91, 95, 99, 105, 117, 120, 124, 238, 268
 Váradszentmárton (rum. Sânmartin) 91, 100, 101, 126, 127, 238, 286
 Váradszöllős (od. dz. Oradei) 91, 126
 Váradvelence (rum. Velența, dz. Oradei) 99, 121
 Varjas (rum. Variaș) 69
 Vásárhely, czarda 56
 Vásárhelyi, maj. 174
 Vaskoh (rum. Vașcău) 35
 Vekerd 285, 313
 Vekerzug 190
 Velence, jez. 63
 Vencsellő (ob. Gávavencsellő) 388, 399, 403, 404, 409
 Vertán, maj. 75
 Vértes (ob. Létavértes) 349
 Vésztő 128, 174, 187
 Vezseny 412, 413
 Világos (rum. Șiria, niem. Wilagosch) 36, 40, 42, 43, 57
 Waldeck, kol. 406
 Warszawa 15, 110
 Węgry 8, 10, 19, 20, 22–27, 63–65, 78, 90, 96, 97, 109, 133–137, 139, 140, 144, 154, 168, 221, 224, 241, 273, 276, 350, 353, 377, 394, 401, 460, 471, 474, 485, 487
 Wiedeń 77, 110

Wielka Brytania 26

Wielki Waradyn (rum. Oredea, węg.

Nagyvárád, niem. Großwardein)
27, 33–35, 38, 52, 53, 59, 62,
66–70, 76–78, 81, 85, 87–95,
97–106, 111, 113, 114, 116, 118,
119, 121, 124–128, 130, 133, 165,
182, 185, 192, 199, 217–220, 222,
225, 234, 238, 239, 242, 251–254,
264–269, 271–275, 285, 286, 288,
289, 291–295, 303, 305, 306,
308–310, 317, 318, 338, 341, 354,
385, 413, 472

Wiśła, rz. 15, 16

Włochy 25, 110

Woroneż 135

Z

Zajta 43

Zaránd (rum. Zărand) 127

Zenta (serb. Senta) 178

Zerénd (rum. Zărand) 61, 63, 67, 127

Ziemia Szeklerów 199

Zilah (rum. Zalău) 110

Zimándköz (rum. Zimandcuz) 54–56,
59, 60

Zimánd (rum. Șimand) 127

Zimándújfalú (rum. Zimandu Nou)
43, 54, 56, 57, 59

Zomboribokor (ob. cz. Nyíregyháza)
426

Zsadány 114, 125, 127, 128, 197, 237

Zsáka 215, 235, 237, 302, 313

Związek Sowiecki 13, 15, 20, 22, 26,
52, 109, 163

Ž

Želazna Brama 46

Skorowidz nazwisk

A

Abraham Erich 107, 253, 265, 270–

272, 287–289, 291–293, 315, 327

Achmanow Aleksiej Osipowicz 110, 419

Acsay Dénes 414

Adonyi-Naredy Franz v. 67, 72, 73,

78–80, 82, 203

Allerberger Josef „Sepp” 440, 441

Altorjay Jenő 396, 408, 426

Ameiser Anton 62, 63, 65, 80, 224, 238

Angyal János 266

Antal Béla 338

Antonescu Ion 17

Auerhammer József 28

Auer Karl 87

B

Bach, por. 213

Bäke Franz 352

Balázs Mihályi 11

Balogh Mihályi 266

Baló Zoltán 28, 42, 57, 59, 60, 71, 78

Bankó Dániel 61

Bán Ödön 76

Bárdossy Vilmos 241

Bartos Tibor 91, 182, 286

Bayer Hanns 63, 238, 448, 449

Becze Csaba 11, 241

Behnke Carlheinz 407

Behrends Hermann 49

Benáczy Károly 58

Benkő, kpt. 106

Benkő Peter 391

Berendsen Fritz 198, 328

Bernolák Pál 216, 248, 312, 322, 360

Beyer, pplk 447

- Beyer Otto 394
 Bienstock, mjr 208
 Blizniuk Iwan Fiodorowicz 375
 Böbl Gyula 421, 438, 439
 Bod Ferenc 421
 Böhmer, kpt. 427
 Böjte György 204
 Bondor Vilmos 72
 Bonhard Attila 11, 353
 Borcke von, kpt. 265
 Borus József 10, 194, 210, 211, 229,
 261, 297, 310, 320, 350, 365, 379,
 393, 423
 Bradel Ernst-Joachim 122, 181, 213,
 214, 389
 Braun, kpt. 213
 Breith Friedrich 429
 Breith Hermann 92, 93, 102, 105, 106,
 121, 130, 185, 199, 200, 215, 218,
 220, 221, 232, 234, 242, 255, 265,
 275, 309, 317, 328, 477
 Bús János 231, 391, 438
- C
- Chirnoagă Platon 366
 Chripunow, ppor. 374
 Chruszcieliew P.A. 213
 Churchill Winston S. 109, 110
 Chusainow Ziakiarja Safietowicz 280
 Cialik Gheorghe 233
 Ciobanu Nicolae 38, 42, 48, 55
 Csány Balázs 360, 372, 373
 Csatay Lajos 24, 29
- Cseke Endre 453
 Csendes István 29, 60
 Csettkey László 228
 Czetz Sándor 415, 425, 426
 Czyżykow Leonid Aleksiejewicz 374
- D
- Danek, mjr. 106
 Dánfi Sándor 11
 Dánielfy Tibor 209
 Darabos Balázs 45, 286
 Deák Ferenc 62, 203
 Debreczyn 462
 Deseö Gusztáv 28
 Dobák Dénes 401, 421
 Dobozi Lajos 264
 Dörner Helmut 46, 276, 297
 Doyle Hilary L. 142
 Düllmann Paul 122
 Düntsch Harry 195
 Dutu Aleksandru 366
 Dzierbieniew, mjr 56
 Eichel-Streiber Wolfram Freiherr von 353
 Eiermann Richard 145
 Ekessparre Arthur von 210
 Engels Paul 199, 252
 Erb, por. 427
 Esze Jenő 357, 372, 396, 408, 415,
 426, 432, 454, 493
 Etthöfer Alois 46
- F
- Fehér Lajos 266

- Fezekas Ödön 89
 Figusch Károlya 10
 Fink, por. 244
 Fischer Gerhard 95, 235, 283, 302,
 316, 323, 333, 334, 335, 336, 404,
 405, 433
 Fischer, por. 351
 Fix, ppor. 259
 Fleischer Wolfgang 15, 17, 19, 145
 Foerster Roland G. 20
 Förster, kpt. 317
 Förster, sierż. szt. 378
 Fretter-Pico Maximilian 92, 93, 95,
 105, 107, 118, 126, 127, 184, 185,
 192, 199, 218, 223, 269, 318, 339,
 354, 355, 452
 Frießner Johannes 16, 17, 19, 25, 26,
 33, 53, 55, 61, 64, 69, 78, 79, 81,
 86, 118, 128, 133, 164, 167, 169,
 221, 222, 224, 225, 231, 254, 339,
 401, 452, 453, 468, 471, 473
 Fromme Rudolf 353, 358, 368, 393,
 402, 407
 Fronzek, mjr 142
 Furlinger Erich 394, 402
 Füzi Imre 159, 160, 495

 G
 Gaedcke Heinz 274
 Gehring Berhardt 140, 141
 Gergely József 130, 133, 180, 181, 196,
 264, 322
 Gerstenberg Alfred 17, 18

 Gołowskoj Wasilij Siergiejewicz 374, 375
 Gołubkow W.S. 205
 Gönczi László 437
 Goriunow Siergiej Kondratjewicz 166
 Gorszkow Siergiej Ilicz 21, 53, 110,
 238, 255, 273, 309, 328, 329, 338,
 341, 349, 357, 358, 361, 373, 385,
 463, 475, 490
 Goworunienko Piotr Dmitrijewicz 51
 Gradl, płk 139, 141
 Greiffenberg Hans von 24, 26, 139,
 224, 241, 242
 Grenville John A.S. 20
 Grolman Helmuth von 184, 199, 241,
 274, 294, 329, 339, 401, 422, 426,
 443, 446, 455, 468, 469
 Grosskreutz, płk 122, 213, 447
 Großmann, sierż. szt. 383
 Guderian Heinz 63, 69, 145, 154, 231,
 274, 350, 422
 Gyurka József 266
 Gyurkovich György 29

 H
 Hahn Fritz 464
 Hake Friedrich von 210, 260, 261,
 277, 298, 456
 Halmágyi Pál 65, 66, 68, 71, 76, 80,
 83, 85
 Häussler, ppor. 215, 235
 Herbert Theodor 198
 Heszlényi József 27, 30, 31, 39, 42, 43,
 55, 168, 175

- Hetzenauer Matthias 440
 Hilse, kpt. 213
 Himmler Heinrich 26, 224
 Hinze, kpt. 235
 Hitler Adolf 18, 19, 25, 26, 55, 78,
 115, 136, 292, 330, 339, 350
 Hoehne, por. 351
 Hoffer Gyula 266
 Hoffmann Dieter 139
 Holló József 10
 Hook Richard 352
 Horthy Miklós 10, 24, 25, 322, 340,
 373
 Horváth Győző 401
 Hufenbach Helmuth 216, 338
 Huppert Helmuth 122, 212, 244, 245,
 281, 299, 300
 Husemann Friedrich 178, 276, 297,
 342, 359, 368, 385, 407
 Huszár János 90, 99, 105, 413, 414,
 453

 I
 Idrányi Ferenc 183
 Illésfalvi Péter 10, 24, 226
 Incse Balázs 130
 Incze, mjr 181, 264
 Ischakow Zinatułła Gienatułajewicz 331
 Iwanow Grigorij Fiedosiejewicz 204
 Iwlijew Iwan Dimitriewicz 397

 J
 Jainek Erich 134, 137, 139
 Jakomowicz Nikołaj Kondratiewicz 204
 Jakus János 100
 Jánkfalvi Zoltán 10, 303, 380, 398
 Jankovich Ferenc 216, 248
 Jaremczuk Miefodij Płatonowicz 70
 Jassel, płk 224
 Jentz Thomas L. 136, 138, 142, 352
 John Hans 100, 433
 Jowlew Władimir Aleksandrowicz 361,
 362
 Judakow Aleksiej Pawłowicz 374
 Junge Walter 394
 Jürgen Wilhelm 10
 Jürgesen Heinz 47

 K
 Kalán Imre 240
 Káldi, sierż. 132
 Kalkó Gyula 390
 Kálmán Dániel 24–26, 28, 33, 35, 38,
 44, 55, 411
 Kárpáthy Taszilo 414
 Kásádi Pál 266
 Katkow Fiodor Grigoriewicz 111, 234
 Katona, kpt. 104
 Kehring Manfred 10
 Keményffy József 405, 406, 420, 421,
 422, 428, 438, 439, 441
 Kemény Szilárd jr. 287
 Keresztényszigethy, płk., *zob.* Szent-
 -Iványi István
 Keresztes Lajos 391
 Kéthely Walter 128, 182

- Killingert Manfred von 17
 Király Béla 176
 Kirchner Friedrich 177
 Kisfaludy József 430
 Kiss, płk 338
 Kiss István 424
 Kiss Zoltán 98, 105, 413, 414
 Kissel Hans 31, 99, 101, 105, 114,
 117, 120, 124, 128, 136, 140,
 142, 175, 177, 180, 183, 186, 192,
 194, 197, 198, 210, 211, 214, 215,
 229–231, 233, 237, 245–247, 249,
 252–254, 258–262, 264, 265, 268,
 270–272, 278–280, 282, 284–286,
 291–293, 300, 308, 311, 313,
 314, 316, 317, 321–323, 326, 327,
 329, 331, 334, 336, 337, 343–345,
 348–350, 361, 362, 365, 370, 371,
 377, 379, 397, 404, 405, 411, 416,
 419, 427, 432, 434, 446, 454, 481
 Klatt Paul 417, 436, 439, 442, 449
 Kleemann Ulrich 141, 192, 222, 228,
 231, 255, 350, 413, 477
 Kliemann K.G. 46, 225
 Kloss, nn 436
 Knebel Doeberitz Rudolf von 350
 Koehler Helmut 122
 Koltay György 414
 Kolomijec M. 111
 Komjáthy Loránd 106, 303, 338
 Könczöl Pál 35
 Kopilów P.I. 346
 Koppe Rudolf 95
 Kosiłłow Jewgienij Arsentiewicz 212,
 267
 Kőszeghy Barnábas 66, 73, 74
 Koszorús Ferenc 27, 28, 36, 43, 56, 61
 Kovács Gyula 401
 Kovács, nn 288
 Kovács Tibor 60
 Kovács Vilmos 226
 Kozma György 217, 236, 248, 263,
 282, 283, 301, 312, 322, 360
 Krätschmer Ernst-Günther 87, 384
 Krawczenko Andriej Grigorjewicz 285,
 358, 385, 451
 Kriwoszejew G.F. 14, 15, 16, 20, 23,
 165, 460, 462, 468
 Krüger Erich 195
 Kublitz Manfred 213
 Kujacinski Norbert 95
 Kurdy László 189
- L
 Lakatos Géza 25
 Lakatos Lajos 38
 Lanszky Roderich 202
 László Endre 206
 Lazarovits László 301
 Lénárt Lajos 216
 Lengyel Béla 56, 84, 207
 Leysieffer, kpt. 182
 Liddell Hart Basil H. 161
 Lindenmayer, ppor. 215, 235, 236
 Litowczenko S.A. 207
 Lorx Vidor 97

Löser Jochen 108

Lossow von, mjr 351

M

Major Jenő 340, 401

Malinowski Rodion Jakowlewicz 16,
21, 22, 52, 68, 76, 77, 110, 112,
163, 165, 219, 220, 225, 254, 258,
264, 273, 292, 298, 301, 326, 341,
354, 357, 358, 385–387, 409, 420,
432, 460, 462, 465, 466, 473

Managarow Iwan Miefodjewicz 359

Marinescu Antone 42

Markóczy János 338

Markus, st. sierż. szt. 394

Maruzs Roland 226

Maslov Aleksander A. 368

Masztaller, płk 212, 374, 375

Mátékovits Endre 187, 188

Matoltsy Elek 60

Mehner Kurt 46

Meidli Dezső 266

Mérei Sándor 303, 348

Mészáros Béla 437

Meyer, kpt. 425

Michał I von Hohenzollern-Sigmaringen
17, 19

Mikéta Dénes 45, 88, 92, 94, 97

Mikófalvy Ferenc 92, 130, 305, 424

Minasjan M.M. 109, 110, 178, 183,
209, 219, 285, 298, 301, 303, 305,
309, 386, 393, 406, 409, 450, 462

Molnár Gyula 60

Molnár József 209

Mołocznikow Nikołaj Moisiejewicz 280

Mołotow Wiaczesław Michajłowicz
161, 383

Moroz, mjr 194

Morvay Károly 92

Moszczanskij I. 111

Mózes József 266

Mujzer Péter 30, 31

Munzel Oskar 145

N

Nacsády István 248

Náday István 25

Nagy Jenő 44

Nehring Walther K. 145, 153

Némedi László 10

Nemes Tibor 83

Németh Béla 28, 91, 94

Németh Ferenc I 266

Németh Ferenc III 266

Németh György 266

Németh Imre 29, 43, 56

Németh József 266

Németh Lajos 183, 202

Ness Leland S. 154

Niehorster Leo W.G. 169

Nikiforow W.W. 212

Noever, kpt. 197

Nostitz-Wallwitz Gustaw-Adolf von
350, 383

Nyíró János 266

O

Oechelhaeuser von, por. 236, 249

Oemler Joachim 353

Ölvedi Ignác 52, 53, 68, 76, 77, 110,
112–114, 125, 126, 166–168, 170,
175, 185, 186, 209, 217, 220, 221,
225, 230, 234, 236, 256–258, 261,
264, 267, 273, 300, 301, 306, 308,
309, 314, 317, 325–327, 331, 332,
341, 347, 356–359, 361, 363, 367,
373, 376, 379, 385, 386, 388, 392,
397, 400, 404, 409, 418, 420, 432,
442, 447, 470

Orbay István 39, 42–44, 58, 74

Osten von der, por. 123, 194

P

Pacor Ernő 204

Palásthy András 11, 34, 45, 135

Pállfy-Muhoray Zoltán 28

Pape Günther 134, 279, 280, 311, 446

Papp Bertalan 100

Parácsi László 263, 338

Pauling Hans Joachim 47

Pawlenko, kpt. 331

Péchy György 32, 46, 99, 100, 292,
424, 445

Peez, ppor. 100

Pegg Martin 184

Peresztegy Gyula 266

Pesty Endre 28

Petrescu Alexandru 42

Petroczy József 266

Pichlmaier Max 277

Piekalkiewicz Janusz 22

Piepgas Günter 364, 394

Pilder, por. 351

Pintra Pál 266

Plijew Issa Aleksandrowicz 77, 111, 112,
119, 156, 158, 174, 178, 185, 186,
194, 195, 212, 217, 219, 220, 225,
230, 232–234, 241, 243, 244, 251,
254, 255, 264, 265, 267, 274, 275,
287, 292, 295, 305, 307–309, 326,
327, 333, 341, 347, 356–358, 373–
375, 385–387, 392, 399, 400, 403,
404, 409, 419, 420, 432, 436, 440,
443, 450, 451, 463, 472, 476, 490

Podgornij Iwan Dmitrijewicz 374

Pohl, por. 191

Prager Otto 46, 359

Prajda Vendel 101, 102, 270, 271, 287,
288, 290

Prochorow Michaił Siemionowicz 212

Prochorow Nikołaj Fiodorowicz 73, 212

Proll, kpt. 351

Pufi, nn 319

Q

Quintel, por. 316

R

Radowitz Josef von 95, 106, 323, 324,
336

Radtke Wilhelm 46

Radzijewskij A.I. 155, 156, 162

- Rahn Werner 379
 Rainer-Micsinyei Vilmos 33, 40, 54,
 204, 226
 Ráskay Pál 35, 44, 56, 57, 60, 66, 67,
 71, 78, 79, 81, 83, 128, 180, 189,
 190, 203
 Rátz Tibor 45
 Ravasz István 10, 19, 24, 64, 109
 Rebentisch Ernst 95, 97, 100, 101,
 105, 113, 114, 117, 121, 124, 125,
 182, 197, 215, 216, 237, 251, 268,
 285, 302, 314, 317, 325, 332–337,
 347, 349, 362, 379, 389, 398, 411,
 419, 428, 434
 Reinhardt, por. 281
 Reszneki Zákó A. 31–34
 Reuter Erich 308
 Rieck, por. 299
 Rigó Zsolt 67
 Robinzon Gyula 312
 Roltsch, kpt. 100, 197
 Romanescu Gheorghe 42
 Rosen Richard Freiherr von 353, 364,
 383, 402
 Rubbel Alfred 353, 365, 367, 368, 383,
 394, 395, 402, 407
 Rudel Hans Ulrich 57
 Ruge Gerd 100, 115, 127, 128, 197

 S
 Sánchez Alfonso Escuadra 141
 Sander, por. 123
 Sander Friedrich, mjr 134
 Sătănescu Constantin 17
 Sawieljew Michail Iwanowicz 120
 Schäfer, sierż. szt. 299
 Schaßner Kurt 441
 Scherg Johannes 87
 Schielke, plut. 394
 Schlottau, kpt. 279
 Schmedes Fritz 46, 276
 Schmidhuber Gerhard 139, 192, 211
 Schmidt August 199, 239, 240, 291, 372
 Schmoll Werner 47
 Schneider Wolfgang 353, 383
 Schönfeldt Eberhard von 392, 398
 Schönhammer Kurt 200
 Schöning Georg Wilhelm 136, 141,
 190, 191, 258, 259
 Schreiber Gerhard 379
 Schriewer, kpt. 244, 281
 Schubert Arnold 47
 Schubert Fritz 47
 Schwanke von Barga Hans 135, 299,
 311, 344
 Schwermer Heinz-Peter 123
 Sedow I.W. 410
 Sellyey Jenő 27
 Selmeczy, ppłk 94
 Semenec, mjr 178
 Senger und Etterlin F.M. von 144, 351,
 481
 Sharp Charles C. 156, 157
 Sipos Péter 19
 Słanow Leonid (Lento) Aleksiejewicz 440
 Smirnow Aleksander 362

- Sokołow Siergiej Władimirowicz 111,
300, 365, 374
Soltész Emil 32, 190, 206
Somon Antal 11
Speer Hans 198, 250
Spielberg Walter J. 142
Stahel Reiner 18
Stalin Józef 22, 58, 109, 225, 466
Steinbrink, kpt. 351
Steinkamp Hans Hermann 184
Stengl Friedrich 181
Stiepanow M.K. 414
Stiepiczew Wasilij Wasiljewicz 374
Stircea Ion 17
Stoll Karl Heinrich 47
Stoves Rolf 46, 96, 97, 123, 137, 350
Streith, płk. 122, 194, 195
Stümke, ppor. 397
Suba János 11
Szabó Balázs 462, 466, 467
Szabó Dezső 105, 414, 453
Szabó Gábor 206
Szabó Nándor 10
Szabó Péter 24, 231, 391, 438
Szamkow, ppłk 179
Számvéber Norbert 24, 353
Szász Ferenc 401
Száva Péter 126, 496
Szczerbakow Wasilij Samuiłowicz 277
Szent-Iványi István 421, 422, 428
Szepesvári Béla 319, 320, 412
Szmilkó Ferenc 266
Szmolnik Lajos 398
Szańko Filipp Fieofanowicz 397
Sztienenko S.M. 16
Szutiejew Grigorij Piotrowicz 374

T
Tamási György 266
Tappe Martin 310
Taranienko Iwan Andriejewicz 374
Tarasow German Fiodorowicz 367
Tarczay Ervin 415, 416, 456
Tarnaváry Árpád 28
Teisz János 266
Temesy Béla 28, 55, 59, 62, 65, 67, 74,
75, 80–84, 175, 176, 180, 188–190,
202, 203, 207
Temple Carl de 107
Thunert Eberhard 121, 281, 300, 345,
361
Thuróczy György 216, 217, 236, 373
Tihamér Bodó 183, 202
Timczenko Wasilij Michajłowicz 70
Timoszenko Siemion Konstantynowicz
109, 225
Tiszai Béla 61
Tiszavári Sándor 131
Tiszay Béla 28
Tokody Gyula 301
Tölgyesi Tibor 11
Tolbuchin Fiodor Iwanowicz 17, 23
Tomenko, kpt. 191
Tomka Emil 183, 188, 202
Tömöry Jenő 34, 87, 89–94, 97, 98,
99, 103, 104, 106, 107, 115, 116,

- 121, 125–128, 130, 182, 217, 218,
238, 252, 253, 266, 269–272, 286,
288–290, 291, 293, 294, 303–305,
314–316, 323–325, 338, 346, 347,
360, 372, 395, 415, 424
- Tomp István 266
- Török Pál 66, 74
- Tóth Gyula 59
- Tóth Sándor 109
- Trang Charles 63
- Trofimenko Siergiej Gieorgijewicz 420
- Trux László 187
- Tuchaczewski Michaił Nikołajewicz 158
- Tudose Dumitru 321
- U
- Utgenannt Richard 87
- V
- Vághó József 91, 127, 360
- Vajda Alajos 62, 79
- Valent Mihály 303, 435, 436
- Vandieken, SS Hauptsturmführer 237
- Váradi János 38
- Varg János 266
- Vastagh György 29, 37, 42, 57, 71, 80,
180, 203, 226
- Vasváry Frigyes 28, 175
- Vattay Antal 24
- Veesenmayer Edmund 24
- Veress János 99
- Veress Lajos 30, 33, 35, 37, 43, 44,
55–58, 175, 329, 340, 492
- Vidos Géza 64
- Villányi Ernő 408, 425
- Vincse József 10, 195
- Vinkovics Ödön 266
- Vörös Géza 28, 89, 90, 98, 239, 240,
272, 287, 338
- Vörös János 24, 25, 26, 55, 90, 187
- Vukovár György 27, 39
- W
- Wacker Albrecht 441
- Wagner, mjr 107, 253, 265, 266, 288,
289, 291, 334
- Wagner, ppor. 358, 384
- Warakin P. 120
- Wasiljew L.J. 191
- Weber, kpt. 213
- Weberstedt Harald 95, 324
- Weimper Zoltán 11
- Wendt, kpt. 311
- Wiedermann Harry 62
- Wiegand, kpt. 384, 402
- Wilpricht Roman 200
- Windrow Martin 352
- Wiszkidenszky György 30
- Wöhler Otto 118, 199, 221–223, 241, 274,
295, 318, 329, 339, 341, 349, 379,
386, 399, 401, 420, 438, 443, 448,
450–452, 454–457, 471, 473, 477
- Wojak, kpt. 196
- Wolff Joachim Helmuth 137
- Wolkogonow Dmitrij 22
- Wołkow Michaił Wasiljewicz 120

Woron, mjr 430

Z

Zacharow M.W. 21, 22, 23, 48, 51, 53,
59, 68, 76, 374

Zách Sándor 390, 391, 398

Zahoránszky, chor. 412

Zaloga Steven J. 154, 163

Zitzewitz Coelestin von 121, 334

Zsembera Zsombor 391

Ż

Żdanowicz D.P. 367, 382

Żerdziejew, mjr 204